

Zuzana Lesse

ZUZANKA V ŘÍŠI TICHÁ

„Byla jako ostatní děti, broukala si, reagovala na podněty. Když bylo Zuze kolem roku, zdálo se mé mámě, že se neotáčí, když na ni zavoláme jménem. Mami, jak se má v tomhle věku otočit na volání Zuzko, když jí říkám Kudrňko? Kamarádce zase připadalo, že Zuzanka hodně nahlas výská, což prý může signalizovat problém se sluchem. Poslala jsem ji k čertu. U nás v rodině žádnou vadu sluchu nemáme,“ líčí máma dnes dvanáctileté Zuzany Lesse. “

Vroce a půl Zuzka broukat přestala. „Šla jsem s ní k pediatričce a všechny své obavy na ni vysypala. Rozesmála se: To myslíte, že vás Zuzanka bude poslouchat na první zavolání? Kdepak, to bude osobnost. Moje dcera nemluvila do tří let a dneska je z ní doktorka. Na chvíli mě to uklidnilo, ale začala jsem Zuzku až paranooidně pozorovat. Uvědomila jsem si, že sice reaguje na bouchnutí dveří, ale proto, že jde od nich průvan. Udělá všechno, co po ní chci, protože u toho hodně gestikuluju. Běžely jsme na ORL a pak na foniatrii v Liberci. S tak vážnou vadou sluchu se prý ještě nesetkali. Poslali nás na odborné pracoviště do Prahy. Zpanikařila jsem,“ odmlčí se Zuzčina máma.

JAKO KDYŽ SPADNE OPONA

Zuzce byly dva roky, když s ní máma jela do pražské Nemocnice v Motole. „Uspali ji, vyšetřili a oznámili pro mě v tu chvíli katastrofickou diagnózu. Bylo to, jako když spadne opona. Vrozená oboustranná hluchota. Ani nejsilnější naslouchadla nepomohou, aby se jí rozvinula řeč. Dítě s tak těžkým zdravotním postižením vyžaduje mimořádnou péči. A co vlastně slyší? Ptala jsem se zoufale. Představte si, že stojíte třicet metrů od startujícího tryskáče, pro nás je ten zvuk prahem bolesti, ona ho může zaslechnout. Hm, takže hodně špatný. Zůstala jsem po vyšetření se spící Zuzkou v náruči v čekárně. Vůbec jsem nevěděla, co mám dělat. Seděla jsem a brečela. Nechali mě tam bez pomoci v tý mý největší bolesti... Bylo to hrozný. Celou cestu domů jsem brečela tak, že jsem myslela, že nedojedu. Potřebovala bych stěračce vevnitř v autě,“ sklopí oči Zuzčina máma.

SCI-FI NA VLASTNÍ UŠI

Zuzku tehdy zařadili do pořadníku na kochleární implantát. „V životě jsem o něčem takovém neslyšela. Vysvětlili mi, jak to zařízení funguje, že se podstoupí

několik vyšetření, a pokud bude uznána pojišťovnou a lékaři jako vhodný kandidát, proběhne náročná pětihodinová operace. Svazek elektrod v silikonovém pouzdře s magnetem umístí lékaři do vnitřního ucha a magnet vloží do vyfrézovaného lůžka v lebeční kosti. Po zahojení se zvenčí připojí řečový procesor, který bude pověšený za ouškem a vypadá jako naslouchátko. Dneska už jsem se s tím sžila, ale když jsem to slyšela poprvé, připadalo mi to jako sci-fi. Nejdřív musela Zuza absolvovat půl roku na naslouchadlech, to byl předpis pojišťovny, kdyby náhodou začala něco slyšet. Bylo to na nic, jak doktoři předpokládali,“ povzdychne si Zuzčina máma.

Naslouchátka Zuzce v uších vadila, nechtěla je nosit. „Ze začátku ji musela držet kamarádka, abych byla vůbec schopná to Zuzce do uší narvat. Když jsem jí na noc naslouchátka sundávala, objímala mě a dávala mi pusinky. Byla tak šťastná, že jsem jí je vyndala. Volala jsem mé mámě, brečela do telefonu, že na tohle prostě nemám, že jí to dávat nebudu. Ale máma byla rázná: Jestli nechceš nikdy

od Zuzy slyšet: mámi, mám tě ráda, tak jí naslouchátka nedávej. Dobrý, tak další den jdu znova do toho,“ vypráví Zuzčina máma.

VYTÁHLI MĚ Z ČERNÉ DÍRY

První pomocná ruka přišla úplně nečekaně. „Jezdili jsme do Prahy na různá vyšetření, byla jsem zoufalá, říkala jsem si, že tohle nezvládnou, že nikoho s postižením neznám, Zuzanka bude úplně izolovaná. Jednou jsem takhle seděla ubulená v čekárně na foniatrii v pražské Mrázovce, dvouletá Zuzka tam lítala a já zírala na dvě holky, jak znakují. Jedna z nich byla tlumočnice znakového jazyka a ta se mě zeptala, co se nám přihodilo. Vyslechla mě a dala mi kontakt na Centrum rané péče pro děti s vadami sluchu TAMTAM, které funguje pod Federací rodičů a přátel sluchově postižených. Hned jsem tam zavolala a za dva dny k nám přijela psychologka z Prahy. Přivezla hory materiálů, pro Zuzku spoustu hraček pro rozvoj myšlení. Takhle k nám jezdila každých čtrnáct dní, pak po třech týdnech, dokud Zuzka nešla do školy. Přinesla mi ukázat deník, podle kte-

rého jsme každý den malovaly, co zajímavého se událo. Nejdřív mi to přišlo šílený, už takhle jsem nic moc nestíhala, a ještě si kreslit. Ale dělala jsem to a nakonec jsem byla ráda, protože ve znacích se špatně mluví do minulosti. Když jsem to ukázala Zuzce v deníku, hned věděla, o čem se bavíme. Udělaly jsme si fotogalerii nejbližších lidí, se kterými se setkává. Podívala se na fotky a věděla, kdo přijde na návštěvu. Ve znakové řeči je to složitý, protože každý člověk má svůj specifický znak. Psycholožka nám dala spoustu užitečných tipů a kontaktů. Přímou fofrem mě to vytáhlo z černý díry,“ přiznává Zuzčina máma.

„Taky jsem se přihlásila na kurz znakového jazyka. Zuzka se to rychle učila ode mě. Rozvíjelo se jí tím myšlení a navíc to byl způsob, jak se s ní domluvit, protože nikdo nevěděl, jestli Zuze implantát opravdu pomůže. Začaly jsme chodit na logopedii do speciálního pedagogického centra při škole sluchově postižených. Tam byla magistra Nováková, úžasná ženská, hodně nám pomohla. Logopedie u „slucháčů“ vypadá jinak než u slyšících. Zuza se učila

OČIMA ZUZČINY MÁMY

Jsem šťastná, že je Zuzka sebevědomá a veselá, ničeho se nebojí, před ničím neuhýbá. Jde hlavou proti zdi a zkouší to tak dlouho, dokud se jí to nepovede. S ničím nemá problém, je fakt skvělá. Když něco náhodou nevychází, podívá se na mě a řekne: Mami, to neřeš.

Mám zpětné vazby i od blízkých lidí kolem sebe. Když je o víkend u mé sestry, i ona nešetří chválou. Říká, že je Zuza super, že je to hodná a šikovná holka, pomáhá jí s vařením, má trpělivost a je prostě moc fajn.

Zuza má dobrou koordinaci pohybů, ve sportu jí jde všechno, na co sáhne. Zajímá ji velice moc věci, má chuť se do všeho pustit. Vždycky říkám: Naše Zuzka chce dělat všechno, o co zakopne.

foukat do větrníku, nadechovat nosem, vydechovat pusou, neustále něco malovala a provlékala. Obrovský důraz tam kladli na rozvoj jemné motoriky. Čím lepší ji bude mít, tím snáze se potom naučí mluvit. Zuzka tam chodila moc ráda," konstatuje její máma.

ZVUK BYL ŠOK

Rok trvalo, než Zuzka absolvovala všechna vyšetření a splnila potřebná kritéria. „Bylo to naprosto šlétné období. Byla jsem pod velkým

tlakem. Vedla jsem malou rodinnou firmu, kterou jsem převzala po tátovi. Než se Zuzka narodila, měla jsem plány, jak si ji budu brát do práce, jak ji budu vozit do Žitavy do školky, aby se naučila brzo německy. Najednou jsem se musela rozhodnout, jestli budovat firmu anebo udělat všechno pro to, aby Zuzka slyšela, rozuměla, mluvila, učila se, sportovala. Každý týden logopedie Liberec, každý týden logopedie Praha, do toho nastavování naslouchátka a neustále se věnovat Zuzce. To zabíralo veškerý můj čas. Veškerý. Navíc mi tenkrát Zuzku nechtěl nikdo pohlídat. Všichni se začali bát. Dokud se nevědělo, že neslyší, byli v pohodě. Jakmile byla vyčtena diagnóza, tak se lekli. Tehdy to pro mě bylo hodně zraňující, ale dneska už to trochu chápu," svěruje se Zuzčina máma.

Zuzku operovali ve třech letech. „Má implantát umístěn v levém uchu, protože tehdy se ještě neprováděly oboustranné implantace. Proto nemá směrové slyšení a nerozezná, z které strany zvuk

přichází. Operace dopadla dobře, když se jizva zahojila, jely jsme do Prahy na foniatrii na Mrázovku na první nastavení, aby to, co má za uchem, připojili k počítači. Už předtím tady na logopedii Zuzu připravovali, aby byla schopná pomocí kostiček a obrázků smajlíků reagovat, až jí začnou pouštět různé tóny do procesoru. Když bude zvuk silný, hodí velkou kostku, když bude příjemný, ukáže rozesmátého smajlíka nebo naopak. Byla to mravenčí práce, ale dalo se to naučit. Při prvním nastavení nevěděla, co ji čeká, tak jsme byly v pohodě. Připojili ji k počítači. A byl to šok. Těch zvuků bylo najednou strašně moc. Když jsme tam jely na druhé nastavování, jakmile jsme se přiblížily k té budově, chytil Zuzu hysterák. Roztahovala ruce mezi futry dveří, abychom ji tam nedostali. Naštěstí se potom nechala přesvědčit, ale ta první nastavení byla šílená. Jezdily jsme tam každý týden," vysvětluje Zuzčina máma.

„Ze začátku to bylo hrozně nepříjemný, slyšela jsem, jak to tam pípalo. Ale pak jsem si začala zvykat, chválili mě, že jsem super, když jsem ukazovala obrázky, jak vnímám a rozlišuju zvuky. Všechna slova, která jsem uměla znakovat, jsem se snadno naučila říkat. Než se všechno doladilo, začínala jsem se učit mluvit vlastně ve čtyřech letech. Doteď jsem ještě nedohnala slovní zásobu, jakou mají mí vrstevníci. Psycholožka mi vysvětlila, že je pro mě čeština vlastně cizí jazyk," doplňuje mámu Zuzka.

HLUCHOTA NENÍ INFEKČNÍ

Zuzka byla moc šikovná, a tak její máma chtěla, aby se co nejdřív zapojila mezi své vrstevníky. „Ve třech a půlroce, krátce po zapojení procesoru, šla Zuza do běžné venkovské školky. Do školky pro děti s vadami sluchu jsem ji dávat nechtěla. Když se to dozvěděla jedna sousedka, přišla mi říct, že bych měla dát Zuzku do ústavu, že si nepřeji, aby se stýkala s jejich dětmi. Pro mě to bylo tak bolavý, že mi v tu ránu začaly stříkat slzy. Byla jsem úplně vyřízená. Když jsem se trochu vzpamatovala, šla jsem za ní a řekla: Mám na papíře, že to není infekční. Bylo to šílený. Pak mi přinesla pro Zuzku dárek, asi jako omluvu. Začátek byl krutej. Ale do školky chodila Zuza ráda. Když jsem pro ni přišla dřív, musela jsem tam čekat, dokud neodešlo poslední dítě, protože nechtěla jít domů," směje se Zuzčina máma.

„Pamatuju si, že když jsem přišla poprvé do školky, moc jsem brečela. A pořád jsem se držela mamky, aby nikam neodešla. Děti tam v kruhu hrály nějakou hru, tak jsem si k nim šla za chvíli sednout, ale furt jsem říkala mamce, aby neodcházela," vzpomíná Zuzka.

Do školy šla v sedmi letech, do matičky kousek od Sychrova. „Do první třídy jsem se těšila, děti jsem znala ze školky. Byla to malá škola, první a druhá třída byly dohromady a chodilo se tam jen do páté třídy. Poprvé, kdy jsem se netěšila do školy, to bylo loni. V prosinci jsem přecházela do soukromé školy Doctrina v Liberci, protože když přecházela rovnou do šesté třídy, tak bych tam byla úplně ztracená. Když jsem tam přišla, spolužáci byli ve všem hodně vepředu. S češtinou mám problém, protože ji nemám naposlouchanou. Baví mě angličtina, máme ji ve škole, ale chodím i na soukromé hodiny. O prázdninách jsem byla dva týdny v Anglii. Ze začátku to bylo pro mě hrozně těžký, ale pak jsem si zvykla, že se mluví jenom anglicky. V nové škole jsem spokojená, ze začátku měli kluci proti mně řeči, ale už se to uklidnilo. Holky byly

fajn, mám tam kamarádky. Máma se mě pořád ptala, jestli jsem v pohodě, tak jsem říkala: Mami, hlavně to neřeš,“ usmívá se Zuzka.

„Soukromou školu Doctrinu nám doporučila psychologka. Byla to dobrá volba, je tam devatenáct dětí ve třídě, na některé předměty je ještě rozdělí napůl. To je pro Zuzu skvěle stejně jako velmi empatický přístup učitelů i pana ředitele. Dát ji do školy, kde bude ve třídě třicet dětí, to by Zuzku zabilo,“ říká s nadsázkou Zuzčina máma.

NA GOLFU JE KRÁSNE TICHU

Zuzka nejenže zvládá skvěle školu, ale má i neuvěřitelné množství koníčků. „Pořád jsem přemýšlela, jaké sporty by mohla Zuzka dělat. Nesmí mít žádný úraz hlavy, míčové hry nepřipadají v úvahu, takže tenis, golf a lyžování. A golf je navíc sport, kde je ticho. V pěti letech jsem ji vzala na Ypsilonku k Aniče Sixtový, u který jsem si sama dělala zelenou kartu. Říkala: počkej, až jí bude jedenáct dvanáct let, ale já byla umanutá a ukecala jsem ji. Tak začala Zuzka v zimě v indooru. Anička jí dala deset balonků. A Zuzka všech deset odehrála, ani jeden neminula. Potom chodila k Aniče na individuální tréninky. Když už se trošku naučila švihat, přestalo jí to bavit. Přestoupili jsme do Machnína, kde byly společné dětské tréninky. Ale její zájem nebyl úplně intenzivní,“ pokrčí rameny Zuzčina máma.

„Z toho prvního golfového období si toho moc nepamatuju. Jen jak jsem v Machníně trénovala s kamarádem. Zelenou kartu jsem si udělala v deseti letech v Golf Clubu Ještěd. Tam jsem chodila na dětské i individuální tréninky. Ale opravdu mě golf chytil až letos na jaře, začala jsem hodně hrát. Řekla jsem si, že si věřím, že budu mít handicap pod třicet. A skočila jsem z handicapu 53 na handicap 21,7. Mám členství na Ypsilonce. Chodila jsem na turnaje ve Mstěticích, Staré a Mladé Boleslavi, v Českém Krumlově. Od akademie Easy Golf jsem byla na golfovém soustředění, které bylo

od třinácti let, ale mohla jsem jet, protože jsem na to měla výkonost. Hodně jsem se zlepšila, ale nejde mi chipování. Když se mi rána nepovede, jsem hodně naštvaná, ale snažím se na ni rychle zapomenout. Drivvy chci mít delší než kluci, ale občas mi to potom ulítne. Mám ráda rovinatá hřiště. Nejvíce se mi líbí, že je na golfu klid a nádherná příroda. Někdy si zajedeme zahrát s mamkou, chodí se mnou na všechny tréninky a na hřiště jako caddy,“ aktualizuje golfovou současnost Zuzka.

O slovo ke golfu se hlásí ještě její máma: „Zázemí, které Zuzce vytváří její trenér David Kotek z Easy Golf akademie při GC Ještěd, je báječné. Skvěle se Zuzkou komunikuje, vše jí ukazuje a je velmi trpělivý. David je motorem jejího golfu a má největší zásluhy na jejích úspěších. Zuzka se stala absolutní vítězkou tour Mstětická minimys 2016.“ Od loňského roku je také členkou České golfové asociace hendikepovaných. „V televizi jsem zahlédla, jak někde v zahraničí hrají golf neslyšící. Začala jsem zjišťovat, jak je to u nás, a našla jsem CZDGA. S paní Brabníkovou z asociace jsme si hned ‚sedly‘. Jely jsme se podívat na turnaj do Českého Krumlova. Byla tam skvělá atmosféra, šla jsem se Zuzkou v úžasném flightu, který

jí fandil a podporoval. Zuzce se to strašně líbilo. A na MČR v golfu hendikepovaných 2016 v Pyšelicích obsadila ve své kategorii druhé místo,“ je nadšená její máma.

MODELKA NA LYŽÍCH

Do letošního jara bylo pro Zuzku hlavním sportem sjezdové lyžování. „Moje ségra jezdila na lyžích závodně, lyžovala celá naše rodina, takže výběr hlavního sportu byl jasný. Poprvé stála Zuza na lyžích ještě s dudlíkem. V pěti letech začala chodit do oddílu na Ještědu.

Kromě toho Zuzka hraje tenis, ráda poslouchá hudbu, chodí na koncerty nebo jen tak s kamarádkami. A aby těch koníčků neměla málo, začala loni ještě s modelingem. „Po Liberci visely plakáty s pozvánkami na casting, tak jsem se tam šla podívat, protože by mě to bavilo. Nejdřív jsme se šli fotit, pak jsme se učili chození a otočky, zvládli jsme choreografii. A museli jsme si koupit vhodný boty. Dneska už mám za sebou pár módních přehlídek,“ pochvaluje si Zuzka.

Lyžovala závodně mezi slyšícími. Z Libereckého a Středočeského kraje a z východních Čech se umísťovala v obrovské konkurenci do desátého místa. Je to finančně hodně náročné, jezdí pětkrát šestkrát za sezonu na ledovec. Protože jsem na Zuzku sama, zvládám to jen díky pravidelné podpoře od Libereckého kraje. Zuzka výborně lyžuje i mezi neslyšícími, několikrát vyhrála mistrovství republiky, na zahraničních závodech ve Švýcarsku, v Itálii, v Rakousku byla vždycky první. Je členkou SK Skivelo neslyšících Olomouc. Trenérka Marcela Procházková se dětem perfektně věnuje. Já před ní smekám, protože ta komunikace je opravdu náročná,“ ví, o čem mluví, Zuzčina máma.

Spokojená je i její máma, které se podařilo sehnat pro Zuzku tři sta dvacet tisíc na nový model řečového procesoru, který nehradí pojišťovna: „Oslovila jsem Nadaci Prolomené ticho, která mi dala příspěvek, zaštitila sbírku a vykonala mravenčí práci s administrativou. Nový procesor Zuzce hodně pomáhá při rozlišování zvuků v různých prostředích. A na rozdíl od starého je vodotěsný, takže Zuzka konečně slyší u vody i ve vodě.“ Zuzčina máma pak ještě s posmáním dodá: „Stává se, že na Zuzku mluvím a ona nereaguje, protože nemá naslouchátko. Odkládá ho vždycky, když si čte, je unavená, není jí dobře anebo jde spát. V takových chvílích se Zuza pořád vrací do svého světa ticha.“